ПАМ'ЯТАЙМО МИНУЛЕ — 200-річчя НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЗСА 100-річчя АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ — БУДУЙМО МАЙБУТНЄ

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXIII. Ч. 5. П'ЯТНИЦЯ, 9-го СІЧНЯ 1976 ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JANUARY 9, 1976 No. 5. VOL. LXXXIII.

12-го січня: День Української Солідарности

РОСІЙСЬКІ ДІЯЧІ ПРОСЯТЬ ПРО ІНТЕРВЕНЦІЮ В ОБОРОНІ О. ВАСИЛЯ РОМАНЮКА

Ню Йорк (Пресова Служба ЗП УГВР). — Подаємо повний текст звернення в обороні о. Василя Романюка, датований 3-го жовтня 1975 року, за підписом Л. Бородіна, Н. Іванова, В. Родіонова і Ю. Орлова, що було вислане на руки о. М. Бурдо, директора Центру для вивчення релігії і комунізму при Кестонському коледжі в Англії.

о. В. Романюк в 1967 році.

„Високопреподобний, вельмишановний о. Майкл Бурдо! Нам стали відомі кричучі факти переслідування за релігійні переконання.

В 1972 році священик с.Космач, Косівського району, Івано - Франківської епархії, о. Василь Романюк був засуджений на 10 років ув'язнення в таборах. Уся вина о. В. Романюка заключалася в тому, що він виступив в обороні невинно засудженого українського історика Валентина Мороза.

В ув'язненні о. Василь Романюк веде себе стійко і мужньо. Вже три роки він домагається від таборових властей права мати при собі Біблію. Хоч совєтський закон не передбачає заборони віруючому, а зокрема священикові, читати Святе Письмо, таборові чиновники заявляють: Релігія — буржуазна ідеологія і ми не дозволимо, щоб ви тут займалися релігійною пропаґандою.

Тепер ми довідалися, що о. Василь Романюк, у знак протесту проти відмови властей дозволити йому користуватися Біблією, проголосив 1 серпня 1975 року безтермінову голодівку і, таким чином, голодує вже третій місяць. Стан його здоров'я викликає дуже серйозні побоювання.

Історія переслідування о. Романюка, починаючи з 1944 року, з'ясована у його зверненні до Папи Римського Павла VI і до Всесвітньої Ради Церков, яке прикладаємо до цього письма (Повний текст цих звернень був надрукований в „Свободі" 11 жовтня 1975 р. — ред.)

Преподобний Отче! Нам відома Ваша активна діяльність в обороні віруючих в СССР. Тому ми звертаємося до Вас з проханням можливо якнайскоріше і якнайширше повідомити світ про долю о. Василя Романюка і вжити увесь Ваш вплив для її полегшення.

Ми просимо Вас повідомити про це Всесвітню Раду Церков, Конференцію Европейських Церков і Християнську Світову Конференцію, а також Його Високопреосвященство Кардинала - Митрополита Иосифа Сліпого, Його Високопреосвященство Митрополита Мстислава Скрипника, голову Української Православної Церкви в Канаді і релігійну спільноту українців Канади і ЗСА та всіх, на чию допомогу можна рахувати.

Л. Бородін, Н. Іванов, В. Родіон, Ю. Орлов".

3 жовтня 1975 р.

ЗАЯВА В. ЧОРНОВОЛА ПРО „НОВОНАРОДЖЕНУ ТРАДИЦІЮ"

За новонародженою традицією, 12 січня в таборах відзначається щороку голодівкою і петиціями. В цьому беруть участь політв'язні-українці, а часом і патріоти інших націй. Заявою про голодівку, яку я почав 12 січня 1974 року, я й закінчу свою розповідь про трагікомедію під назвою „Кримінальна справа № 196".

Голові Президії Верховної Ради Укр. РСР

Політв'язня Чорновола В. М., репресованого за літературно-критичну і публіцистичну творчість,

12 січня 1972 року — це не тільки день мого арешту, але й дата початку широких репресивних акцій з метою остаточної ліквідації течії шестидесятників в українському літературно-громадському житті. Тому, починаючи з 12-го січня 1974 р., я щорічно — як в ув'язненні так і після звільнення — відзначатиму цей сумно пам'ятний день української історії одноденною голодівкою. Так робитиму аж до справедливого перегляду моєї та інших аналогічних справ.

12 січня 1974 р.

В. Чорновіл

ЗВЕРНЕННЯ ПЛАСТУ

Згідно із закликом Головної Пластової Булави з дня 28 жовтня 1975 р. прийняти 12 січня кожного року, як День Солідарности із нашими переслідуваними жертвами совєтського режиму, який започаткував Вячеслав Чорновіл своєю заявою відзначити цей день щороку голодівкою і писанням петицій, звертаємося щераз до батьків пластової молоді і усього пластунства, щоби масово виконали доручення Головної Пластової Булави у справі Дня Солідарности, зокрема:

1) батьки і виховники пояснили молоді причину відзначення такого дня,

2) допильнували переведення Дня Солідарности у можливій в їхніх обставинах формі (голодівці, відмовленні приємности і відповідній пропаґанді у своєму окруженні),

3) вияснювали у своєму довкіллі причину такого спо-

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЗАКЛИК ГУ СУМА

Чотири роки тому українці в діяспорі одержали вістку про нову хвилю арештів української інтеліґенції на Рідних Землях. Впродовж цих останніх років страшне знущання московського тирана над українськими політичними в'язнями постійно скріплюється. Винищуванням української інтеліґенції ворог намагається знищити українську націю. Українська інтеліґенція на Рідних Землях є носієм українського духа. Без нього українська нація вимирає. Але ворогові не пощастило, бо та виарештована інтеліґенція не залишила народу. Національний дух воюючої України став навіть палкішим, бо заарештовані українські інтелектуалісти перетворилися із звичайних людей у символи націоналізму. Їхнє фізичне напівзнищення принесло духове відродження української нації. Тому і сама ідея Самостійної України почала виглядати

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЗАКЛИК ОДУМ

В цьому році українці у вільному світі, серед багатьох вісток про події в Україні і життя українських політв'язнів на сибірських каторгах, одержали одну дуже важливу вістку, на яку не можна не звернути спеціяльної уваги. Ця вістка ясно зформульована в заяві Вячеслава Чорновола, в якій говориться, що українські політв'язні будуть відзначати кожного року день 12-го січня голодівкою і писанням петицій.

12-го січня 1972-го року московський уряд посилив наступ терору і збільшення арештів включно з поновним арештом в цей день і самого В. Чорновола. Не звертаючи уваги на всі погрози, на всі тюремні тортури, В. Чорновіл і українські політв'язні вирішили піти в протинаступ.

ОДУМ є інтеґральною частиною українського національного організму й тому ми одумівці морально зобов'язані взяти активну участь

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЗВЕРНЕННЯ СУА

Екзекутива Союзу Українок Америки закликає всі свої організаційні клітини та членство включитися до відзначування 12-го січня, „Дня Солідарности" з переслідуваними жертвами совєтського режиму. Початком цієї традиції є заява Вячеслава Чорновола, у якій він вияснює, що 12-те січня — це дата не тільки його арешту, але й початок акції ліквідації шестидесятників в українському літературному житті. Тому він, враз з іншими переслідуваними українцями, кожного року буде відзначати цей день голодівкою і писанням петицій.

Цього року й ми, українці, які проживають у вільному світі, прилучуємося до почину наших переслідуваних братів і сестер, і тому взиваємо членкинь СУА, щоб відзначити цей день як „ День Солідарности." Поручається:

1. Переводити цілковиту або частинну голодівку, відмовитися від розваг та приємностей;

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЛЕОНІДА ПЛЮЩА І ЙОГО РОДИНУ ОЧІКУЮТЬ У ВІДНІ

У четвер, 8-го січня перед полуднем, як це число „Свободи" починало друкуватись на пресі, з бюр усіх пресових аґенцій в Ню Йорку одержано вістку, що українського математика Леоніда Плюща, запротореного совєтськими властями до Дніпропетровського закладу для умовохворих в 1972-му році за „антисовєтську пропаґанду і аґітацію", та його дружину Татьяну і синів Діму і Лесика, очікується у Відні, куди вони мали б прибути поїздом з Мадярщини мабуть у п'ятницю, 9-го січня. Раніше аґентство Асосієйтед Прес повідомило, що у Відні очікують на Плюща і його родину представники організації Міжнародна Амнестія, яка опікується політичними в'язнями в світі. В останніх повідомленнях у четвер перед полуднем сказано, що дружина Леоніда Плюща, Татьяна, та їх два сини мали б виїхати поїздом з Києва в п'ятницю, 9-го січня рано, до місцевості Чоп на кордоні між Українською ССР і Мадярщиною і там з'єднатися з їхнім мужем і батьком Леонідом, що приїде туди поїздом окремо. Одержано повідомлення, що мати і сестра Леоніда Плюща також мають дозвіл на подорож до Чоп, щоб там зустрітись зі сином і братом. З Чоп Плющ з дружиною і двома синами виїде до Відня. Совєтська віза на їх виїзд зі Совєтського Союзу вигасає в неділю, 10-го січня.

ВАЛЕРІЙ МАРЧЕНКО ВПАВ ЖЕРТВОЮ ДОНОСІВ СТЮАРДЕСИ-СЕКСОТКИ КҐБ

Ню Йорк (Пресова Служба ЗП УГВР). — У таборі ВС 389/35, ст. Всесвятскоє, Чусовського району, Пермської области, перебуває тепер молодий український літератор, колишній співробітник „Літературної України", засуджений на 7 років ув'язнення у таборах суворого режиму і 5 років заслання „за антисовєтську аґітацію і пропаґанду". Здоров'я у нього погане — він хворіє нефритом, йому відмовляють у лікуванні. Марченко — жертва сексотської провокації КҐБ, в якій головну ролю відіграла аґентка КҐБ Первак, стюардеса Аерофльоту у Києві. Недавно продістався на Захід короткий есей Марченка, написаний ним у вересні-листопаді 1975 року, в якому він змальовує свій прикрий досвід з аґенткою КҐБ.

Цей нарис говорить сам про себе і тому подаємо його повістю, без коментарів.

МОЯ ЧАРІВНА ЛЕДІ

У неї блакитні очі і, коли зустрічаєшся з її поглядом, виникає нечасте відчуття довір'я та взаєморозуміння. Приваблива зовнішність підкреслена атестацією „пріма-стюардеси республіки" — було від чого згубити голову.

Ми завітали до мешкання Марини випадково. На дворі стояла надокучлива зимова мжичка і, перебравши всі можливості розваги, я з моєю приятелькою Світляною вирішили згаяти час у її друзів Перваків. Природно, я не плекав ілюзій щодо інтелектуальної вагомости вечора у товаристві стюардес. І тим більшою несподіванкою було зустріти вродливу, інтеліґентного вигляду жінку, яка вміла говорити на різні теми. Почувши мою мову ,вона здивовано скинула очима на Світляну, однак швидко зорієнтувалася і сама перейшла на українську. Та незвична в Києві толерантність зворушила мене і я подумки поставив їй другий плюс. Марина не давала згасати нашій бесіді. Відтак показала свою бібліотеку. Побачивши серед книжок томик Леніна англійською мовою, я розреготався: „Вивчаєте Леніна?" У погляді Марини я спостеріг захоплену цікавленість. Марина витлумачила мою фразу інакше, аніж я мав на думці — сприйнявши її як виступ проти доктрини. Вона повела мову про роботу, як доводиться їм пекти раків перед іноземцями через убогість совєтського сервісу. — „Ми не спроможні конкурувати з Заходом. Там, чудові проспекти, ілюстровані журнали, барвисті листівки. А те, що пропонуємо ми, жалюгідне. Зате цю книжку знайдете у кожному літаку. Наче хунвейбіни носимося з вождем перед іноземцями, а вони тільки глузують з нас". Такий опосіб мислення мені, річ ясна, імпонував і я чимраз більше захоплювався розумною жіночкою. Далі вона розповіла, як за власною ініціятивою змальовує пасажирам „матір міст руських" — столичний Київ. Відзначила, що їй завжди подобається, коли розмовляють чи-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Події в Тернополі і у Львові

Рим (УПБ). — Тому два роки в Тернополі комсомольці підложили бомбу під церкву. Бомба експлодувала, але не зробила великої шкоди. У Львові зроблено з церкви ресторан. Церква знаходиться на вул. Зиблікевича, тепер Івана Франка. Духовна Семінарія у Львові, знищена під час війни, тепер стоїть, ще й вежа з годинником. Церква на Руській вул. вже від довшого часу в ремонті. Ставропігія також зачинена. Вірменський костел в ремонті. Церква св. Юра відкрита. На Богослуженнях переважає людність зі сходу. Не бракує аґентів. На Краківській вул. церква гарно прикрашена вишивками; там ходять переважно галичани. Я зустрічав тих, які були на Сибіру. Латинські костели всі закриті, крім катедри на Галицькій вул. На Городецькій вул., ріг Леона Сапіги, хтось хотів зняти хрест з вежі з костела, впав і забився. Тепер цей костел дуже опущений. На Янівській та Городецькій вулицях з костела зроблено склад меблів.

Львів у центрі міста не змінився. Зате дуже розбудувався за Стрійською Рогачкою так званий Новий Львів, де живе російська адміністрація.

ПЛАСТУНИ І СУМІВЦІ З КОЛЯДОЮ В УНС

Напередодні Різдвяних Свят за старим стилем, в понеділок 5-го січня, Головну Канцелярію Українського Народного Союзу відвідали з традиційною колядою завжди милобачені пластуни і сумівці з місцевих Станиці і Осередку. Заколядувавши спільно „Бог Предвічний" і „Бог ся рождає", віршовані побажання УНСоюзові та його працівникам і членам склали Володимир Шевчук від Пласту і Нуся Вох від СУМА. На фото: юні колядники з головними екзекутивними урядовцями УНСоюзу біля різдвяної ялинки в приміщеннях Головної Канцелярії.

На Ратґерському університеті в Нюарку продовжуватиметься курс з української літератури

Нюарк, (Н.Н.). — З Відділу Чужомовних мов і літератур в Ратґерському університеті в Нюарку інформують, що у весняному семестрі, який починається 21-го січня 1976 року, продовжуватимуться лекції з української літератури. Виклади відбуватимуться по вівтіркам і четвергам від години 11:30 до 12:45 дня. Цей курс охоплюватиме українську літературу XX-го століття. Студенти з інших коледжів чи університетів можуть записуватися на цей курс в днях 12-13-14 січня ц.р., а студенти Ратґерського університету — починаючи від 21-го січня напротязі перших семи днів весняного семестру. В справі дальших інформацій можна звертатися до голови згаданого Відділу професора М. Каллінса або до проф. Єв. Федоренка, викладача курсу з української літератури.

Слід додати, що студенти, котрі успішно прослухають курс з української літератури, не лише отримують три кредити, але рівночасно задовольняють університетські вимоги з гуманістичних наук. Треба також відзначити, що на цьому університеті ще в 1970-71 академічному році розпочалися вперше в історії Ратґерського університету виклади з української мови нарівні з іншими модерними мовами: італійською, еспанською, німецькою, російською та французькою. Отже, на протязі п'яти з половиною років провадяться виклади української мови і літератури на Ратґерському університеті в Нюарку з тим, що одного року відбуваються виклади з мови, а другого — з літератури. Українські предмети провадить проф. Євген Федоренко, старанням якого згадані українські курси було впроваджено на Чужомовному Відділі Ратґерського університету в Нюарку.

Заповідають демонстрацію у Філядельфії проти совєтських переслідувань

Філядельфія. — Цієї неділі, 11-го січня, тут о год. 1-ій по полудні відбудеться гокейовий меч між філядельфійською дружиною „Фла - єрс" і російською дружиною „Совєтські крила". Годину перед початком змагань члени Комітету Оборони Мороза у Філядельфії будуть роздавати летючки, інформуючи публіку про поневолення українського народу і переслідування українських інтелектуалістів совєтськими властями. Закликається всх охочих включитися в цю акцію. Комітет заздалегідь поінформував всю філядельфійську пресу і телевізійні русла, що в цей сам час, коли совєтська дружина проводить турне по Америці, українські політв'язні, на заклик В. Чорновола, проведуть 12-го січня день голодівки в річницю масових арештів в Україні 1972-го року.

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ ДЕМОНСТРУВАТИМЕ

Ню Йорк, Н. И. — Місцеві українські студентські та молодечі організації запланувала на понеділок 12 січня, що буде Днем Української Солідарности, маніфестацію - демонстрацію солідарности з українськими політичними в'язнями в СССР біля нюйоркської біржі на Волл стріті. Демонстрація відбудеться від 11:30 рано до год. 2:00 по полудні. Члени ТУСМ, СУСТА, Пласту, СУМА і ОДУМ-у зберуться на розі вулиць Волл і Брод у фінансовому кварталі цієї світової метрополії та короткими промовами, роздачами летючок і збиранням підписів під відповідними петиціями, демонстранти хочуть звернути увагу вільного світу на нехтування людських прав в поневоленій Україні.

В Італії криза уряду, комуністи можуть прийти до влади

Рим, Італія. — В середу, 7 січня ц.р., почалась нова урядова криза в Італії, коли 37-й з черги (від упадку фашизму) уряд прем'єр-міністра Альдо Моро, втративши підтримку Італійської Соціялістичної партії, подався до димісії, склавши на руки президента Італії Джонові Леоне свою резиґнацію. Цей ненадійний упадок італійського уряду, згідно з оцінкою політичних спостерігачів, може бути початком довгої політичної кризи в Італії, розписання нових виборів й евентуального приходу до влади добре зорганізованої Комуністичної партії, якщо дійде до повного зговорення цієї партії з італійськими соціялістами. Соціялістична партія, яка хоч і не творила коаліції з Християнсько-Демократичною партією і не мала своїх членів в уряді Альдо Моро, піддержувала політику уряду на форумі парляменту і тим самим забезпечувала урядовим партіям більшість у вирішуванні всіх важливих справ.

Розвиток подій в Італії викликав деяке занепокоєння у Вашінґтоні, бо існують цілком оправдані побоювання, що в наслідок кризи Комуністична партія, яка сьогодні є другою з черги найсильнішою партією в Італії, ще більше зміцнить свої позиції і у виборах може осягнути велику перемогу, що створило б цілком нову ситуацію в тій країні, яка як відомо, є членом Північно-Атлянтійського Оборонного Пакту (НАТО) і відіграє поважну ролю в цьому оборонному аліянсі.

„Жидівство переживе кризу в СССР" – каже головний рабін в Англії

Лондон. — Іммануель Якубовіц, головний рабін у Великобританії, який щойно повернувся із своєї 10-денної поїздки до Совєтського Союзу, ствердив, що він у висліді розмов з багатьма жидівськими активістами прийшов до оптимістичного висновку, що „жидівство переживе існуючу кризу в СССР і жиди залишаться жидами". Якубовіц, крім зустрічі з жидівськими активістами, зустрічався також з совєтськими урядовими чинниками з якими обговорював справи еміґрації і можливости більш ліберального курсу уряду СССР у відношенні до виконування жидами їхніх релігійних практик. Про перебування Якубовіца докладно інформував лондонський „Таймс" з середи 7-го січня ц. р. кажучи, що помимо існування дескримінації у відношенні до жидів, там не існує насильницьких антисемітських виступів і жиди в СССР такого страху не відчувають.

В ІРВІНҐТОНІ ПОМЕР МИХАЙЛО ВИШАТИЦЬКИЙ — ДОВГОЛІТНІЙ ГОЛОВА 133 ВІДДІЛУ УНС

Ірвінґтон, Н.Дж. — В середу, 7-го січня ц.р., тут ненадійно помер на 53-му році життя бл.п. Михайло Вишатицький, довголітній голова 133-го Відділу Українського Народного Союзу і активний союзовий діяч.

Панахида буде відправлена в п'ятницю, 9-го січня ц.р. о год. 8-й вечора в похоронному заведенні Литвина і Литвина в Ірвінґтоні, а похорон відбудеться в суботу, 10-го січня о год. 9-й рано до церкви св. Івана Христителя, а відтак на український православний цвинтар св. Андрія в Бавнд Бруку. Покійний осиротив дружину Агафію, сина Богдана з родиною і дочку Ольгу та родину в Україні.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Надійне найменування

Новий 1976-ий рік зачався для етнічних груп в Америці, зокрема для українців, доброю вісткою з Білого Дому про створення окремого посту спеціяльного асистента Президента ЗСА для етнічних справ та про найменування на цей пост одного без сумніву з найбільш кваліфікованих знавців етнічних проблем, д-ра Мирона Куропася. В повідомленні з Білого Дому про найменування д-ра Куропася минулого вівтірка, 6-го січня, саме в Навечір'я Різдва Христового за старим календарем, сказано, що створення посту спеціяльного асистента Президента для етнічних справ „віддзеркалює щораз більшу ролю етнічних груп в усіх ділянках життя З'єднаних Стейтів та запевняє за цими групами більший голос у плянах і рішеннях Білого Дому, які відносяться до цих груп".

Як відомо, досі вже існував пост спеціяльного асистента Президента ЗСА для меншин і в його компетенції та діянні були головно справи муринського населення. Створений тепер новий пост асистента для етнічних справ охоплює всі етнічні групи, а найменування на цей високий пост д-ра Мирона Куропася дозволяє на логічний висновок, що йдеться зокрема про слов'янські етнічні групи, які становлять поважний відсоток населення З'єднаних Стейтів, мають численні організації та дали і дають замітний вклад в багатобічний розвиток Америки. Можна б сказати, що це справді був уже найвищий час, щоб ці вітальні в американському житті групи дістали окреме визнання не тільки принагідними словними заявами, але й запевненням їм належної уваги в екзекутивній ділянці уряду країни. В сусідній Канаді це вже від довшого часу є не тільки бажанням і мрією, але фактом.

Очевидно, що дальший розвиток цієї преважливої справи залежатиме у великій мірі від новонайменованого першого такого спеціяльного асистента Президента ЗСА, д-ра Мирона Куропася. Із можливих кандидатів на цей пост — нам відомо, що їх було більше — д-р Куропась без сумніву належить до найбільш кваліфікованих. Сам уродженець Америки, володіючи бездоганно мовою своєї етнічної групи, він уже від юних років, у великій мірі завдяки вихованню та своєму родинному і громадському середовищу, постійно цікавився, досліджував та не тільки теоретично, але й практично своєю власною участю студіював ці проблеми американських етнічних груп у їх найширшому засягу. Факт, що він уже четверту каденцію є головним радним Українського Народного Союзу має свою вимову. Власне на підставі цих дослідів і студій він мусів прийти до логічних заключень щодо важливости етнічних проблем для дальшого розвитку Америки та стати їх ентузіястом.

Усі ми здаємо собі справу з багатьох труднощів і комплікацій, що з ними зустрічатиметься в своїй відповідальній праці новонайменований спеціяльний асистент Президента ЗСА для етнічних справ. Традиційна концепція американського „перетоплюючого казана" ще далеко не перевелася, як і не перевелися ще всілякі пересуди і навіть суперечності та конфлікти між поодинокими групами, що мають свої власні проблеми, як і проблеми народів і країн їхнього походження. З усім цим матиме тепер до діла д-р Мирон Куропась на своєму новому пості. Саме цей новостворений пост, як і кваліфікації д-ра Мирона Куропася можуть бути рішальними, якщо не переломовими в дальшому не тільки внутрішньому розвитку Америки, але і в її міжнародній політиці.

Сталося, що ця подія заіснувала на початку цього 1976-го року, в якому З'єднані Стейти Америки відзначають 200-річчя своєї Незалежности, а українці 100-річчя свого поселення в цій країні. Все це створює нові і добрі надії на дальший розвиток Америки та на дальші перемоги „праведного закону Вашінгтона", що його бажав Шевченко і для українського народу та якого без сумніву прагнуть всі народи світу.

Панас Феденко

ДУМКИ НА НОВИЙ РІК

(1)

Коли чоловік має за собою 80 років „з гаком", то мимоволі порівнює пережите минуле з сучасним і пробує заглянути в майбутнє, скрите за хмари невідомого. Знаменитий воїн і письменник Володимир Мономах київський (умер 1125 р.) турбувався долею нашого народу на схилі свого віку і давав поради своїм дітям у заповіті.

Писав „сидя на саньох": Значить перед смертю, бо в той час мертвих везли в похоронній процесії не на возі, а на санях. Певно, звичай прадавній, ще з тієї доби, коли наші предки не знали колеса.

Багато ілюзій у міжнародній політиці поглинув 1976 рік. Ці ілюзії мали свою основу переважно в бажаннях урядів вільних держав світу забезпечити мирний розвиток своїх народів, давши певні уступки Москві. Ідея відповідальних політиків Заходу дуже проста: задовольнити „політичний голод" володарів Кремля, ґарантувати їм їхній „стан посідання", здобутий у Другій світовій війні. Тоді, мовляв, насичені „вовки" заспокояться і будуть мирними сусідами з іншими державами. Однак архітекти міжнародного відпруження забувають вовчу натуру і те, що вовк знову зголодніє і буде вимагати нової порції, щоб наситити свою утробу. Окрім того, кремлівські „вовки" агресивні зі своєї природи і навіть, не мавши голоду, шукають нових жертв, коли можуть легко придбати здобич.

Помилка рішальних політиків Заходу в тому, що вони й досі трактують державу Леніна та її керманичів, як „нормальну". Забувають однак, що Ленін і його партія не відмовилися від пляну панування над світом. Велику частину державного бюджету втрачає Москва на організацію і підтримку комуністичних рухів на різних континентах і на творення своїх воєнних баз в віддалених країнах. Знаємо Кубу „під носом" Америки, знаємо Ємен на Арабському півострові, Сомалі в східній Африці, бувшу португальську Анґолю в західній Африці.

Москва добре знає, що Західні держави (хотів я написати „великодержави", але поза Америкою всі Західні держави „змаліли"), що ці держави зовсім не збираються в похід на країни, які з Москвою творять „Совєтський блок". Тому Вашінґтон висуває віддавна проєкти обмеження збройних сил — американських і совєтських. Ці пляни досі не здійснилися. Москва деклямує про свою „миролюбну політику", але одночасно зброїться на суші, на морі та в повітрі. При тому веде Москва пропаґанду, мовляв, дальше озброєння необхідне на оборону проти „імперіялізму".

Китайці, мавши кривавий конфлікт з совєтськими силами над рікою Іссурі 1969 року, могли глибше пізнати психологію московських „комуністичних братів". Тому Пекін не вгаває в пересторогах проти московських „соцімперіялістів", які (твердять китайські комуністи) готують свої сили для аґресії, в першу чергу на держави Західньої Европи. Майбутнє покаже, до якої міри китайські перестороги — передбачення реалістично оцінюють сучасну міжнародну ситуацію.

„Простий розум" (коммон сенс) має перед собою факти: Уряд Московської імперії, ніким не загрожений, витрачає величезні суми грошей на зброю, призначену для аґресивної дії. Чи це не вимагає від можливих жертв московської аґресії особливої пильности і підготови власних сил, щоб не датися, не попасти в неволю? В жовтні 1938 р. прем'єри Англії та Франції (Чемберлен та Даладіє) пожертвували Чехо-Словаччину Гітлерові на конференції в Мюнхені, щоби „урятувати мир". В той час батьки дітей, що вчилися в Українській гімназії в Празі, занепокоєні міжнародною непевною ситуацією, приїздили з Карпатської України, щоб взяти дітей додому. Коли їм казали, що небезпека війни після „Мюнхену" минула, то батьки відповідали: „Адже ж усі держави зброяться все більше; чи то вони на весілля збираються"? То був „простий розум" і він оправдав себе. Спитаємо: Чи Брежнєв і його маршали, що засідають у Політбюрі в Москві своєю аґресивною зброєю готують учинити добродійство для людства?!

Неврожай і політика

Почавши свою „Жовтневу революцію" 1917 року, Ленін і його партійці не цікавилися сільським господарством колишньої царської імперії. Їх думки летіли до всіх країн світу, щоб там збудити „пролетарську революцію", яка мала б за одним махом замінити капіталістичне „пекло" комуністичним „раєм". Тим то ці проповідники всесвітньої революції всю увагу свою обернули на допомогу комуністичним рухам у всіх країнах світу.

Похід московської „червоної армії" на Україну від кінця 1918 року був під кличами світової революції. Ідейну основу цьому походові дано в книжечці, виданій у Москві на початку 1919 року: „Там, где решаются судьбы мировой революции". Цю книжечку я мав у своїй бібліотеці в Празі, але у воєнних подіях від 1939 р. вона десь пропала без сліду. В ній писано, яку допомогу „всесвітній революції" має дати урожайна Україна. 1919 р. на весні Москва плянувала послати на допомогу мадярським комуністам свою червону армію та українських повстанців на чолі з отаманами Махном і Григорієвим, що перейшли на „совєтську плятформу" в надії на всесвітню революцію. Однак Григоріїв та Махно збунтувалися проти московського війська, що грабувало українських хліборобів і вивозило в Росію харчові продукти. Тому довелося Ленінові відмовитися від походу Червоної армії через Румунію, щоб помогти Угорській комуністичній республіці.

Але московське політбюро не відмовилося від мрії про світову революцію й пізніше. Року 1920 Ленін збирався „прощупати штиком Европу" походом на Польщу, в надії збудити пролетарську революцію в індустріяльній Німеччині. Цей плян не вдався. Однак в російській компартії й надалі було сильне крило під проводом Л. Троцького. Цей напрям вів пропаґанду за „перманентну (невпинну) революцію" в надії, що революція в промислових країнах врятує комуністичну владу у відсталій і некультурній Росії. Сталін ще в останніх роках життя Леніна опанував компартію і дав їй нове завдання: будувати комунізм в одній країні, тобто — в російській імперії, що від 1922 р. має назву (фальшиву) СССР: адже ж там нема ніякого „союзу", а режим Москви над поневоленими народами.

(Продовження буде)

КОНЦТАБОРИ В СССР І ФРАНЦУЗИ

Париж (Т. Дж.) — У Франції, що має традиційну марку русофільської та навіть совєтофільської, сталася незвичайна подія.

Ще 11-го грудня 1975 р., телевізія (вона у Франції державна, як і радіо) передала п'ятихвилинний репортаж про малий концтабір коло Риги. Репортаж цей відомий у ЗСА, бо був висвітлений раніше, тоді ж, коли й у Вел. Британії. Якщо це не сенсація для Англії, а зокрема для ЗСА, то сенсація для Франції, в якій, напр., фільм про втечу Гузенка свого часу зняли за два дні з екранів Парижу й більше він ніколи не появився: настільки був сильний тоді тиск компартії і взагалі „лівих".

Тоді компартія й ліві інтелектуали стояли на становищі, що в СССР концтаборів у нашому розумінні нема. Зокрема, що це не масове явище, а тільки „перевиховні колонії" для обмеженого числа „ворогів народу". Ніяка ганьба нашої доби, а щось на зразок таборів інтернованих воєнних злочинців, які були й у Франції.

Не зважаючи на велику кількість повоєнної еміґрації з теренів СССР, ніхто у Франції справою таборів не цікавився. Треба сказати, що перелом настав таки з появою книг А. Солженіцина і... з загрозою перемоги „об'єднаної лівиці". І висвітлення репортажу не пройшло непомітно. Заговорила вся преса й під тиском її мусіла забрати слово також компартія.

Вона опинилась в дуже важкій ситуації. Намагалась не порушити „престижу СССР — батьківщини соціялізму та надії трудящих", але вже не могла заперечити самої проблеми. І знову, як і у випадку Л. Плюща, висловилась проти насилля над політичними противниками, ще раз потвердила своє наставлення на демократію („соціялізм — це демократія") і заявила, що коли СССР не заперечить наявности таборів, то вона висловиться проти них. При цьому в комунікаті Політбюра було зазначено, що не можна цієї справи збути одним словом, бож і французькій компартії відомо, що в СССР відбуваються політичні процеси, на яких судять людей не за вчинки, а за переконання.

Тепер лишається дивитися, що буде далі, бож совєтські амбасади в Лондоні й Парижі виступили проти „неприязних до СССР" коментарів, не заперечуючи ні словом наявности концтаборів. А „Литературная Газета" написала, що це не концтабір, а „трудова колонія" (дуже тонке розрізнення!) Знов же, не заперечуючи автентичности фільму.

Хоч і як плутано, хоч і як кручено, а французька компартія таки ще мусітиме повернутися до цієї справи й таки висловити, коли не осуд, то непогодження з практикою політичних процесів і концтаборів. Яке це матиме значення?

На нашу думку — поважне. Не слід упрощувати справ, кажучи, що це з боку французьких комуністів — „тільки тактика". Авжеж, що тактика, бо вони не перестануть бути комуністами й не перестануть співпрацювати з Москвою. Але це не залишиться без впливу на загальну опінію і не залишиться без впливу на відносини в нутрі „соціялістичного табору".

Скільки то людей уважало, що розходження між Тітом і Сталіном „лише тактика". Сьогодні ясно, що це розходження довело до заломання цілости всього того „табору". Скільки то людей не вірили, що розходження між Пекіном і Москвою це також „тільки тактика". А в висліді дійшло до того, що Москва перестала бути центром комуністичного світу й постав другий центр, який сьогодні являє найбільшу небезпеку для Москви.

Не слід і сьогодні легковажити того, що діється у Франції та Італії. Італійці давно зрозуміли, що для них комунізм — це ідеологія, а для Москви — засіб імперіялізму. Чому не могли б дійти до такого ж висновку й французькі комуністи? На це є багато підстав. Останньою з них — португальська лекція, а ще давніше була італійська лекція. Італійська компартія здобула більше симпатиків, повівши незалежну від Москви лінію. Португальська втратила свої можливості, намагаючись силою прийти до влади.

На підставі цих лекцій, французька компартія не може іґнорувати прилюдної опінії, яка є проти заперечування всякої свободи в СССР. Рахуватися з цією опінією і виявити свою незалежність від Москви — це тактика, щоб здобути більше прихильників, мати змогу покликатися на „людське обличчя" французького комунізму.

Хтось поставить питання: і що ж нам з того, що комуністи у Франції матимуть більше прихильників? — Нам з того і нічого, і щось. Коли б комуністи зміцнили свої позиції у Франції, нам від того ніякої користи. Але всяке унезалежнювання від Москви послаблює її. Не можна ж сказати, що імперія зміцніла, коли має проти себе червоний Китай. Не зріс її престиж від того, що Румунія не погоджується на маневри на її території сил Варшавського пакту, від візит Тіта у Дубчека, від того, що Альбанія лає Москву на всі заставки.

Ні троцькісти, ні маоїсти, ні анархісти — нам не співзвучні елементи, не приязні нам сили. Але не можна легковажити факту послаблення компартій, на які спирається Москва, через окрилення їх згаданими крайньолівими силами. Проти насилля, також національного, в СССР крайні ліві (свідомо, чи з наївности) виступають дуже гостро й їхня роля в збудженні протисовєтських настроїв у Франції — дуже виразна. Вони в розголосі справи напр. Л. Плюща зробили багато й заставили компартію десолідаризуватись із Москвою.

Як вже згадано, такі події підривають силу Москви, як центру „комунізму". Зменшують її престиж, а тим і міжнародну силу. І еволюція в цьому напрямку, тобто — боротьба за „комунізм" в західніх країнах без підтримки московського імперіялізму — дуже можлива.

Яким шляхом — в першу чергу шляхом дальшого тиску прилюдної опінії. Тиск бо цей великий, але недостатній. Ось на „переслухання Сахарова" у Копенгазі Франція вислала тільки одного журналіста, отже — розголос цієї справи був ніякий. На пресову конференцію Авґуста Штерна, сина ув'язненого в Харкові д-ра М. Штерна, прийшло в Парижі коло 30 журналістів, але замітку помістив лише одинокий „Фіґаро". Таких прикладів можна б наводити багато.

Ми досі цей аспект боротьби з Москвою зовсім іґнорували. А й далі перебуваємо в шорах схем традиційного думання, забуваючи, що світ не стоїть на місці й у ньому діються навіть „неймовірні" речі. Ми досі інформували про наші проблеми тільки „правих", які і впливу (бодай у Франції) мають небагато та й нашими справами не цікавляться, бо негують комунізм настільки, що й проблеми московського імперіялізму не хочуть бачити. У всякому разі не бачать його як міжнародної проблеми, а лише як свою внутрішню. Тут у нас потрібна зміна.

Богданна Серет

НОВИЙ УСПІХ МОСКОВСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ

З короткої нотатки у щоденнику „Лонґ Айленд Прес" (20 листопада 1975) довідуємося про одну заплановану подію, що може мати для нас далекосяжні небажані наслідки. Це публікація 4-томової „Історії совєтського народу", запланована лонґайлендським видавцем, Ірвінґом Кліґфільдом (Irving Kliegfield, Malba, New York).

Важливе те, що підготовлюване до друку видання, згідно з новинкою, авторизоване совєтським урядом та опрацьоване виключно російськими авторами. Щобільше, крім англомовного видання, Кліґфільд має „підготовити іншомовні видання кругом світу". Передмову до цієї історії пише сам совєтський амбасадор до ЗСА, А. Добринін.

Ця видавнича подія, мабуть без прецеденту дотепер, це вже вершок московської безличности. Їм ще мало цього, що самі вони в Москві стотисячними тиражами видають свою пропаґанду чужими мовами, а зокрема англійською, заливаючи ними бібліотеки та свої книгарні-аґенства в цілому світі. Тепер совєтські верховоди добилися того, що американське видавництво, на американській землі має бути ширмою і джерелом для їхньої совєтської пропаґанди й аґітації. Можна догадуватися, що ця затія подумана як намагання зневтралізувати вплив твору А. Солженіцина „Архіпелаґ Ґулаґ" та інших дисидентських видань на світову опінію. Ці твори показують світові совєтську людоненависницьку, червонофашистську систему в правдивому світлі, тож треба пустити легковірним американцям нового блахмана в очі. Ця монументальна аґітка має вийти друком в 1976 році — справді гідний большевиків „дарунок" Америці у 200-ліття її незалежности.

Немає найменшого сумніву, в якому викривленому дзеркалі буде показана в цій запланованій історії „совєтського народу" справжня історія однієї шостої частини цілого світу, а зокрема історія поневолених Москвою народів. Тому ми, українці, повинні негайно почати акцію протестів проти такої затії запеклого ворога людства — російського комунізму. В цю акцію треба включити також інші еміґраційні групи народів, що уярмлені в московській червоній імперії. Дозволю собі заапелювати до УККА та наших політичних і громадських організацій, щоб вони, не гаючи часу, повели протестаційну акцію до самого видавництва та до інституцій, що могли б у цій справі щось зробити. Та також і поодинокі особи чи організації можуть і повинні писати листи з протестами до видавництва, як теж поінформувати про цю справу своїх конґресменів і сенаторів. Відділ УККА на терені повіту Нассав вже розпочав таку акцію. Наші намагання дістати адресу видавництва були покищо безуспішні. Редакція „Лонґ Айленд Прес" не дала нам адреси Кліґфільда, ані не хотіли передати йому жадного листа. Тому рекомендуємо покищо звертатися на адресу журналіста Волтера Кейнера, співробітника цієї ґазети, який був автором цієї вістки. Його адреса така: Walter Kaner, c/o Long Island Press,92-24 168th St., Jamaica, New York 11404.

Дотепер доводилося нам боротися за українську правду, викривлену в різного роду публікаціях, вже після виходу з друку цих видань. Тепер маємо нагоду запобігти шкоді заздалегідь. То ж не змарнуймо цієї нагоди. Не дозвольмо Москві запродати цього „троянського коня" в країну, яка була й є бастіоном свободи, і яку тому Москва хоче розкласти із середини.

Для ілюстрації, як уже поширена совєтська пропаґанда в Америці, подам декілька прикладів із власного життєвого досвіду. Побуваючи у публічній бібліотеці міста середньої величини у нашому стейті, я шукала в них за українікою. І ось на довідковій полиці велика, гарно видана книга „Soviet Ukraine — Encyclopedia. Вона, розуміється, совєтського видання, з 1970 р. І більш нічого. Ні сліду Англомовної Української Енциклопедії, виданої Торонтським університетом, ні жадної книжки про Україну, виданої в ЗСА. І заходить питання — хто цю совєтську пропаґандивну книгу дав у міську бібліотеку в місті, де нема ні українських, ні російських іміґрантів?

Другий випадок. Заходжу до публічної бібліотеки міста у Пенсильвенії, яке має сто тисяч населення, в тому досить велику українську громаду. Картотека показує, що в них майже нема книжок з українською тематикою, а ті, що є — застаріли, десь з 50-х років, їх ніхто й не позичає.

У багатій довідковій кімнаті, де розміщено сотні стелажів з довідниками, словниками та енциклопедіями, питаюся за англомовною українською енциклопедію. Бібліотекар каже, що не мають, а купувати не збираються, бо вони купують тільки видання нові, або ті, що вийшли рік-два тому. Зате він може випозичити мені це видання із стейтової бібліотеки в Гаррісбузі. Дякую і оглядаю, що мають. І ось на полиці кидаються в очі розкішні томи англомовного видання „Большая Енциклопедія". П'ять томів вже є, а решта, дальших 25, у передплаті. Про це видання я вже чула і знаю, що ціна комплекту з 30 томів, вже із зниж-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Валентина Юрченко

РІЗДВЯНИЙ ДАР

(Новеля)

I

Сьогодні ще один день праці і вже можна святкувати. Чудесно! Навіть „сабвей", такий ненависний, — людське стовпище і понура буденщина, — вкрився серпанком якоїсь лагідности. Саме так, як брудні нюйоркські вулиці, припорошені цнотливим сніжком, що мелянхолійно падав, обіцяючи настроєве „біле Різдво". Останні передріздвяні дні, вірніше, вечори, ущерть виповнено господарськими клопотами. На Свят-вечір за традицією збиралася вся наша родина і це впоювало моє материнське серце особливою тихою радістю. Здалека, з коледжу, обіцяв приїхати син Олег, мала прийти заміжня дочка з чоловіком та онуками. Це гамірливе товариство доповнювала молодша доня Туся, яка ще не вилетіла з батьківського гнізда, Вона метушилася у святковому піднесенні — кортіло похвалитися своїми успіхами в університеті, в музичній школі, у драматичному гуртку. А, головне, здивувати всіх химерною вигадливістю, вкладеною у безліч великих і маленьких різдвяних подарунків для кожного, з усіма американськими атрибутами: барвистим папером, кокетливо зав'язаними стрічками — золотими, зелено-червоними, срібними. Усе це вже лежало під ялинкою на ватяному снігу, а ялинка — густа й запашна, виблискувала прикрасами, „дощиком", намистом, навіваючи мені спогади далекого дитинства.

В бюрі день почався, як і завжди, втягнувши мене відразу в звичний триб праці. Я поринула в цокотіння десятків лічильних машин, у муравлище чисел, які щодня треба видзьобувати очима, додавати, множити, ділити, вкладаючи певну систему. І саме тоді, коли наш Джов, молодий асистент керівника, почав стиха оповідати сусідові про вчорашній телевізійний „шов", двері раптом відчинилися і на порозі з'явилася бліда і задихана Туся.

Моє серце защеміло тривогою і я кинулася їй назустріч.

— Мамо, сталося нещастя... Зараз дзвонили з шпиталю... Наш Олег важко поранений в автомобілевій катастрофі... Він живий, не хвилюйся, — із сльозами додала вона. Моє тіло вмить обважніло, стало безвладним, а стіни, машини, машини, Туся, Джов і все-все закрутилося довкола у шаленій каруселі.

— Де ж він, де? — тільки й могла я вимовити.

Далеко, двісті п'ятдесят миль звідси. У маленькому містечку біля Олбані. Я маю адресу. Зараз мусимо туди їхати... Я не могла знайти твого телефону і приїхала... Заспокойся, мамусю... Туся схвильовано й уривчасто говорила по-українськи до мене, по-англійськи до Джона й інших співпрацівників. Спинилося раптом цокотіння машин і десятки співчутливо-безпорадних очей звернулося в наш бік.

Негайно їхати, швидше, швидше, ні — стрілою летіти! Боже, хоч би ж застати його живого — билася думка, а ноги підкошувалися, хотілося щось спитати, сказати, а перед очима пливла сива мряка, сльози душили і голосу не було. Мені допомогли одягнутися, пробували заспокоїти. Джов потиснув мені руку і зворушливо, але якось твердо сказав: „Я буду молитися за нього... Я буду молитися..." В ті хвилини я відчула до нього необмежене довір'я. Наш Джов — ровесник мого Олега — справді мав Бога в серці.

***

Потяг-експрес, здавалося рухався так повільно, спроквола. Не квапився ніхто, окрім мене. Моє серце товклося несамовито, кров пульсувала у скронях важкими ударами. Швидше, швидше... Нарешті наш потяг вирвався з кам'яних обіймів Ню Йорку. З вікна вагону заяснів перлисто-ніжний клаптик неба, миготіли черідки чепурних будиночків і мимоволі чарували зір зимові краєвиди із завалами снігів, засніженими горбовинами. Біля озерця, закутого в кригу, пурхали сполохані потягом пташині зграї і сідали то на лід, то на дроти, як живі ноти цієї зимової симфонії.

Туся прикипіла до вікна: — Яка ж тут краса! Справжня зима — і так близько від Ню Йорку!" Ой, швидше, швидше — снувалося мені в голові. Уся ця краса була тепер не для мене. Господи, хоч би вже знати правду про Олега! Напевно щось приховали від мене... Може його так страшно скалічено, що й слова не промовить? І в моїй уяві ставали жахливі картини каліцтва, а в них закривавлена й спотворена до неподобства моя дитина, що стояла була вже на порозі вирірялої життєвої дозрілости і рожевими плянами на майбутнє.

Потяг зупинявся на станціях, рушав повагом, статечно. Пасажири виходили й входили, з ними до вагону вривалися хвилі морозного повітря. Але воно не могло охолодити мою гарячу голову, втишити пекучий душевний біль, що палив живцем усю мою істоту і, водночас, вкидав у стан скам'яніння і непорушности все тіло. Це й був, мабуть, той „закам'янілий біль", що видить людей на вузенькій межі між здоровим глуздом і душевним розладом. Чотири години дороги здалися мені вічністю, невимовними тортурами, розп'яттям власного серця.

Коли ми приїхали до Олбані, присмерк уже давно оповив місто. Насувався синій, морозяний вечір, Святий вечір...

— Мамо, нам треба звідси ще їхати до шпиталю сорок миль, — сказала Туся. — Я зараз усе розпитала. Ідімо до автобусної станції! Але чи зможемо ми дістати зараз автобуса до тієї глухої закутини?! Я з розпачем усвідомила собі таку невблаганну перспективу. І справді, коли ми з Тусею, взявшися за руки, щоб не впасти на ожеледиці, добрели до автобусної станції, то веселий хлопчина-службовець здивовано подивився на нас:

— Автобус? Тепер? Ні, туди їде один автобус зранку. Поїдете завтра.

(Продовження буде)

НОВИЙ УСПІХ...

(Закінчення зі стор. 2-ої).

кою для передплатників, є 1500 долярів.

Тільки подумати: півтори тисячі долярів з кишень платників міських податків іде на видання, що повне совєтської пропаґанди і комуністичного насвітлення світових подій. Чи це не іронія? Питання: хто апробував таку величезну суму на ворожу Америці і американському світоглядові комуністичну пропаґанду?

Третій випадок стосується „гайскулу", де я вчу всесвітню історію та історію ЗСА. Вже довгі роки я старалася зацікавити управління бібліотеки нашої школи в купівлі довідкових книжок, що стосуються української історії і культури. Рік річно мені в цьому відмовляли, подаючи вигадані причини, бо ж я знала, що запасний фонд у шкільному бюджеті був ще не вичерпаний.

Коли в навчальну програму нашої школи недавно включили також історію Росії, я дістала добру причину, щоб катеґорично вимагати нових книжок, на підставі яких, я могла б об'єктивно показати учням відношення Росії до „інородців" та розмежувати українську і російську історію. І ось на мої настирливі домагання я вкінці довідалась про справжню причину всіх дотеперішних відмов. Головна бібліотекарка, до речі особа культурна з високою освітою, сказала мені таке: „вибрати книжку про Україну з книжок, написаних українськими авторами дуже вжко, бо більшість українських авторів мають шовіністичні погляди".

Отже, в опінії цієї репрезентантки американської публічної інформації, і безсумнівно багатьох її товаришів, українські автори, що пишуть про рідну країну, що боронять української правди, є шовіністи, але росіяни і поляки, що пишуть про нашу історію з позицій їхнього великодержавного імперіялізму ними не є, вони більше гідні довір'я. І чий це вплив, чи не Москви, білоеміґрантської впродовж десятиліть тут, і червоної з СССР? Чи треба більшої наукової наївности, як відома справа з енциклопедією Брітаніка, якої редакція дала статті про Україну писати виключно совєтським авторам. Брітаніка хоч зрозуміла свою помилку і оправдується, але що ж з тими тисячами відповідальних за бібліотеки й інформацію осіб, яким вже совєтські видання сполоскали мозки?

Маю надію, що наша еміґрація в ЗСА, як також еміґрації інших поневолених нації вплинуть на стримання публікації цієї історії СССР в інтерпретації комуністичної партії і КҐБ. Навіть московська безличність повинна мати межі.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ СОЛІДАРНОСТИ

ЗВЕРНЕННЯ ПЛАСТУ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

собу відзначення Дня Солідарности,

4) заохотили усю українську молодь включитися до цієї акції Українського Пласту і громадянства,

5) писали самі й допомогли молоді у писанні в цьому дні листів до преси і законодатних представників їхньої країни, як теж листи з побажаннями до українських в'язнів на адресу представництв СССР у даній країні.

6) подали висліди цієї акції через свої КПСтаршини до відома ГПБулави.

Дорогі Пластунки і Пластуни і члени Пластприяту!

З'єднайтеся із нашими сестрами й братьми в Україні і докажіть ділом, а не тільки словами, що Ви з Ними. Це буде для них найкращий Різдвяний подарунок.

СКОБ!

За Головну Пластову Булаву

пл. сен. Роман Рогожа
голова

пл. сен. Ольга Кузьмович
кер. вих. діяльности

пл. сен. Ірена Чайківська
ген. секретар

Ню Йорк, грудень 1975

ЗАКЛИК ГУ СУМА

(Закінчення зі стор. 1-ої)

можливою до здійснення.

Ідучи за закликом Вячеслава Чорновола відмітити день 12 січня, як день солідарности з Нескореною Україною, Головна Управа СУМА звертається до патріотичної української молоді, розкиненої по цілому Вільному Світі в цей день пам'ятати про наших братів та сестер на Рідних Землях.

Цей день солідарности тільки ми, українці, можемо належно вшанувати. Сотнями листів вимагаймо від вільного світу підтримки для українських політичних в'язнів, чи то буде листами до сенаторів, конгресменів, чи до самого Білого Дому. Спробуймо, щоб приятелі, мешканці Вільного Світу, не лише казали гарні фрази про справедливість, про гуманність, але ще й щось конкретне зробили для перемоги цих ідей. Якраз тепер, коли на Україні іде боротьба на життя і на смерть з жорстоким окупантом, коли українська інтеліґенція ставить чоло російським асимілятoрам, коли Валентин Мороз і Вячеслав Чорновіл караються в совєтській в'язниці за свою любов до України, коли отець Романюк голодує уже шостий місяць у в'язниці вимагаючи в тюремників біблії, коли здорових замикають у психіятричних лікарнях, а хворим відмовляють медичної опіки, — не час на те, щоб, навіть компромітуючи власні принципи та ідеали, Захід здійснював політику „детанту".

В „День Солідарности" вимагаємо від вільного світу, щоби він в дусі справедливости та гуманности, в дусі тих самих ідеалів, що їх Америка відзначує цього року з нагоди її 200-ліття, стали в обороні наших поневолених, але нескорених братів та сестер на рідних землях.

12-го січня ми, в духовій сполуці з нашими братами та сестрами на Україні, переведім голодівку та заплянуймо широку оборонну акцію. Ця акція повинна включати не лише зовнішні демонстрації, висилки наших вимог до американських урядовців, ми також мусимо стати дійсно революційною силою, яка на кожному кроці поборюватиме московсько - большевицьких тиранів.

Головна Управа
Спілки Української
Молоді Америки

ЗАКЛИК ОДУМ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

в цьому протинаступові. Ми у вільному світі маємо необмежені можливості виявити допомогу нашим легендарним героям визвольної боротьби, в лавах яких гордо стоять В. Чорновіл і тисячі інших. В день 12-го січня з'єднаймося з ними своїми думками і діями. Допомогти нашим політв'язням — це не лише наш обов'язок — це наша гордість і беззаперечна мета. Всі одумівці зобов'язані брати активну участь в індивідуальних чи групових виявах цього протинаступу у формі голодівки і писання листів та петицій до своїх сенаторів, або прямо до урядів країн поселення. В таких петиціях звернути увагу на важливість цього дня в тому, що наші політв'язні жертвують своє життя в обороні свободи, якою користується вільний світ і якому кожночасно загрожує московська експанзія.

Своєю акцією ми підтримаємо наших політичних в'язнів морально і разом з тим докажемо ще раз, що український народ залишається єдиним монолітом, якого ніякі залізні заслони ані холодний Сибір не знищать.

З Одумівським привітом за Центральний Комітет Об'єднання Демократичної Української Молоді:

Д-р Юрій Криволап, СВП ОДУМ-у — голова
Інж. Євген Кальман, СВП ОДУМ-у — секретар

Грудень, 1975.

ЗВЕРНЕННЯ СУА

(Закінчення зі стор. 1-ої)

2. Писати листи до преси і закордонних представництв в обороні в'язнів, як теж листи з побажаннями до українських в'язнів на адресу представництв СССР, вияснювати неукраїнцям ситуацію переслідуваних совєтським режимом.

Думку за підтримання і поширення ініціятиви Вячеслава Чорновола у вільному світі підняли на внесок Головної Пластової Булави представники пластових проводів всіх континентів на своєму з'їзді в Ню Йорку, а піддержали її об'єднані в СКВУ українські організації. До цієї акції прилучується Союз Українок Америки, заохочуючи членкинь до відзначення 12-го січня як „Дня Солідарности."

Екзекутива
Союзу Українок Америки

СВЯТО СОБОРНОСТИ В КАРТЕРЕТІ

Картерет, Н. Дж. (В. М.). Заходом місцевого відділу УККА Українська Громада готується відсвяткувати 58-му річницю Української Соборности 13-го січня ц. р., о год. 7-ма вечора. Посадник міста Іван Феник підпише проклямацію з нагоди 200-ліття Незалежности Америки і 100-ліття поселення українців та проголосить 22-го січня 1976 року Українським Днем в Картереті. Саме свято відбудеться в неділю 25-го січня ц.р., о год. 4-ій по полудні в залі Української Централі св. Димитрія Промовці: Архиєпископ Марко, інж. Володимир Янів, в мистецькій частині братимуть участь Капеля Бандуристів під дир. В. Юркевича з Нюарку, місцеві танцювальні групи та інші.

РІЗДВЯНИЙ КОНЦЕРТ В КАТЕДРІ СВ. ВОЛОДИМИРА

Ню Йорк. — В неділю, 11 січня ц.р. о год. 1-й дня тут в українській православній катедрі св. Володимира при 160 Захід, 82-га вулиця, відбудеться Різдвяний концерт колядок і щедрівок у виконанні катедрального хору під диригентурою проф. Василя Завітневича. В програмі твори українських і світових композиторів - клясиків. По концерті — Різдвяний святочний обід.

ВАЛЕРІЙ МАРЧЕНКО...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

стою українською мовою. Я зауважив, що як на родину українських інтелігентів, у них мало видань вітчизняної літератури. Спосіб мого мислення, вочевидь, їй припав до вподоби також, бо Марина стала палко пояснювати що дуже-дуже любить Шевченка. Тепер я вже виразно бачив її в своїх обіймах. Цього просто вимагала спільнота наших духових поривів. Але вона не знаходить у сучасних письменників нічого вартого уваги. В чому причина? Хто винен? Про це вона й сама хотіла б від когось довідатись. Я був радий чути щиру стурбованість незадовільним станом української культури, приємно дивувала мене зустріч з однодумцем там, де найменше цього сподівався. А я, песиміст, мав намір іти на вулицю з ліхтарем: шукати в Києві українця. Треба усе пояснити цій щирій людині. Та ж, певно, вона, як і багато інших моїх ошуканих земляків, не знає, що в нас діється насправді. І я заговорив про те, як творчим інтелігентам замкнено вуста, як зажихаємося ми за муром брехні, не маючи жадної змоги сказати правду. Адже й зараз в Совєтському Союзі діється те саме, що в 1937 році. Так, Івана Світличного й Івана Дзюбу заарештовано лише за їхні переконання. Я говорив те, що носив завжди в душі, забувши про обережність, знехтувавши гірким досвідом моїх попередників в царині вільнодумства. Завершив я нашу розмову короткою лекцією з історії українського національного визвольного руху. На питання Марини про жорстокість бандерівців, я розважливо пояснив:

— Судячи про ОУН, треба завжди мати в уяві ідеали, що вона обстоювала.

Коли ми вийшли від Перваків пізно ввечері, Світляна зауважила:

— Навіщо ти так розбалакався? Міг би й припнути язичка.

— Але ж вона твоя приятелька?

Нічого не відповіла, тільки похитала головою: такі речі не пояснюють.

...По тому ми декілька разів бачилися з Мариною та її чоловіком. Я аналізував різні вади соціялізму, бідькався над неможливістю щось змінити і щоразу зустрічав у лагідному аквамарині її очей зацікавлення та зрозуміння.

Під час слідства Первак, у числі інших, допитували про мою антисовєтську діяльність. Її зізнання були стенографічною копією наших розмов. Та я не гнівався на неї, пояснивши собі, цю точність переказу на рахунок страху перед КҐБ.

А потім відбулося те, що буржуазна преса називає — суд над дисидентом. Вирок можна було читати на обличчях прокурора та головуючого. Тож я слухав одноемні звинувачення з інтересом лише щодо того, наскільки вдало свідки демонстрували незгоду з моїми націоналістичними висловлюваннями та думками. Вони мусіли вибороти собі місце на щасливій совєтській землі. Має місце було вже точно визначене. Більшість свідків, свідомі своєї нещирости, кидали на мене вибачливі погляди, розповідаючи що я їм давав читати, що говорив про події в Чехо-Словаччині, як характеризував совєтський суспільний устрій.

Марина з'явилася „елеґантна як рояль". Авже ж, я не чекав сповіді дочки віку, тим паче монологу української Жанни д'Арк. Я був настроєний слухати щось у стилі попередніх промовців. Однак, вона стала розпинати мене мов вдову за подушне. І, як казав той єврей, що застав свою жінку з коханцем у ліжку, — це мені якось одразу не сподобалося.

Кидаючи гаслами, що зробили б честь найдикішим сталінським часам, вона, з реакційним буржуазним вченням, вирішила, очевидь, звести остаточні рахунки саме на моєму процесі. З її виступу я збагнув, що український націоналізм ледьледь животіє і незабаром повинен зникнути з лиця землі. Мене, як носія ідеології, зрозуміло, така перспектива вельми засмутила. Я вже був намірився плакати — тяжко ридати, коли чергова шпилька цієї партійної амазонки пробудила в мені чоловіка. Я пригадав один із передсудових вечорів, коли Марина ніжно стискала мої руки й говорила речі переважно компліментарні. Не відмовив собі у задоволенні поцікавитися чи у вище зазначений спосіб не присипляла вона тоді клясового ворога. Її шаленству після цього не було меж. Через мене похитнувся її престиж, роками створюване благополуччя. Та й у совєтському суді прислухалися до таких подробиць. І вона почала плести те, чого взагалі не було під сонцем. Первак стала бридка і, далебі, мені здалося, що вона закувікає й побіжить по залі мов той рудий носоріг з відомої п'єси Йонеско.

Мій адвокат, який намагався змалювати мене заблуканою овечкою в монолітному гурті совєтських людей, встав на мій захист. В його голосі бренів метаьл, коли він поцікавився: — Якщо Марченко припускався антисовєтських висловлювань, то чому ви не сповістили завчасно совєтські органи? Питання стояло руба й уникнути його було ніяк. Марина попросила у судді дозволу не відповідати, але та, не знаходячи підстав, відмовила. І тоді в залі пролунала фраза — інтимно-сті: — „Свого часу я дала знати відповідним органам". Адвокат озирнувся на мене зацькованим звіром, з чого я зрозумів, що істина його друг, але робота дорожча. Ну ясно, у функції совєтських юристів відкриття аґентів не входять. Мені ці слова з'ясували багато. Тепер я знав чому КҐБ розпочало свої дізнання з моїх друзів — льотчика Віктора Потеряйла та його дружини, ось звідки обізнаність з моєю вдачею та родинними взаєминами. Але зрештою, хіба існування інституції стукачів в СССР для мене новина? Первак скінчила спецвідділ на факультеті іноземних мов Київського Державного Університету. Викладала на курсах стюардес для закордонних летунських ліній, обслуговувала здебільшого урядові рейси. Де був мій розум, коли мене так клясично шили в дурні? Повинно було мене насторожити вже тільки те, що в 1972 році вона супроводжала академіка Писаренка в поїздці до Лондону чи Парижу. Так просто в Совєтському Союзі за кордон не випускають.

Ну, а моя каґебістська саґа? Тричі на різних рівнях пропонувалося мені стати таємним співробітником. Капітан Юшкевич так старанно пояснював мені свого часу, чому саме моя скромна особа привернула увагу органів КҐБ. Адже „Літературна Україна" — центр, навколо якого обертаються всілякі людці. Я ж, молодий, розумний чоловік, працюючи в цій газеті, маю перед очима всіх входящих. Мушу стати термометром, за допомогою якого досліджуватиметься суспільство. Термометром я не став з тим щасливим наслідком, що зберіг власну гідність і опинився в концтаборі. Але це в минулому. Не сідає той, хто нічого не робить. Я ж намагався бути громадянином і дещо зробив. Тепер з Уралу можу радити єдине: обачніше користайтеся послугами аерофлоту. А коли вас все таки обслужать, як мене, заспокойте себе піснею:

„Викупано в соняшному плесі,
Стюардесо, стюардесо!"

Валерій Марченко

***БАТЬКИ!** Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність, в нашій громаді і вільному світі нового свідомого члена!*

ЩАСЛИВА ЛЮДИНА, ЯКА МАЄ В СВОЄМУ СЕРЦІ ЖИВОГО ХРИСТА

РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ УКРАЇНСЬКОГО ЄВАНГЕЛЬСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ В ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ

Дорогі у Христі Брати і Сестри — в Україні та в розсіянні по всьому світі сущі, — Христос Рождається!

Змагання українського народу за волю триває. Вимоги цієї боротьби до української спільноти з часом змінюються. Як колись найбільша вимога полягала в пробудженні зі сну неволі та в національному усвідомленні, так сьогодні наша найбільша потреба — це єдність. Без різниці територіяльного походження, релігійних переконань, чи партійної приналежности, єдність нашого народу є вимогою дня та найбільшою нашою життьовою потребою. Цю вимогу сучасної хвилі ми маємо сприйняти одностайно, з повним почуттям відповідальности, відважно і мудро.

Щоб здійснити цю мету, яка конечно потрібна для дальшого поступу нашого народу, ми потребуємо Божої допомоги. Як колись, та і тепер, ми потребуємо від Бога віри, мудрости і сили для наших змагань у досягненні торжества правди і справедливости.

Різдво Христове є найкращим доказом того, що порятунок прийде, бо з „Бога насміятися не можна". (Гал. 6:7). Наперекір жорстоким переслідуванням нашої релігійної правди, в мільйонах українських сердець на рідних землях і в розсіянні все ясніше палає полум'ям любови до Христа та свого народу і невмируща певність: „Христос Народився!"

Народження Христа є запевненням повноти життя тих, які люблять правду і світло. Воно є незаперечним запевненням того, що вороги правди Христової і народні тирани зникнуть. У Слові Божому сказано: „Ті бо царства і народи, що Тобі схочуть служити, погибнуть і такі народи нещадно вигублені будуть" (Іс. 60-12).

Народження Христа сповіщає не тільки про перемогу над злом і безбожністю, але й про те, що народжене у Вифлеємі Немовля одного дня стане повним Володарем і нашої плянети. Двері вифлеємської стайні відчиняють дорогу до палацу вічного Царя. Блаженна людина, яка має в своєму серці живучого Христа, і не вагаючись з радістю може відповісти на стародавнє українське привітання — „Христос Рождається!" словами — „Прославляйте Його!"

Не зважаючи на часи руїни, ворожої окупації, переслідування, безбожности та політичного терору, яким рясніє життя нашого народу на рідних землях, і поділу й занепаду національної свідомости й почуття відповідальности в серцях певної частини нашої еміграції, пам'ятаймо слова ангела під час народження Христа: „Не лякайтесь, ось бо благовіщу вам радість велику, що буде всім людям!" (Лука 2:10).

Зоря у Вифлеємі своїм світлом відбивала дивне сполучення смутку і радости. Смуток, бо не було Христові місця в гостинниці. Проте смуток зник у великій радості. Український нарід має в ці дні великий смуток, але ангельські слова обіцюють нам, що Бог оберне смуток свого народу у тріюмфальне ликування.

Молімся, щоб Сам Господь наблизив для нашого і інших поневолених народів день духовного та національного визволення і здійснення наших і їхніх найдавніших і найзавзятіших мрій та сподівань.

На цьому місці вітаємо наш український нарід з глибини наших сердець на рідних землях, у тюрмах, засланнях, і в розсіянні сущих, словами: „Христос Народився!"

Володимир Багрій,
президент

паст. Володимир Боровський
секретар Консисторії Української Євангельсько - Реформованої Церкви

РІЗДВО ХРИСТОВЕ
РБ 1975.

УКРАЇНЦІ ТОРОНТА ВЗЯЛИ УЧАСТЬ В „ЗИМОВОМУ БАЗАРІ"

У Торонті від 14 до 23-го листопада м.р. відбувся популярний „Королівський зимовий базар" („Роял Вінтер Фер"), вистава, де нагороджують за ріжні роди городини, домашню птицю та домашніх звірят, виставляють осінні та хатні квіти, відбуваються кінські змагання, змагання вершників. Цього року брали участь між ін. Франція, Австралія, Польща, З'єднані Держави Америки, Канада, та інші.

Дирекція „Базару" запросила 5 національних груп зробити показову „різдвяну їдальню". Запрошено: Канаду, Швецію, Філіпіни, Мехіко і Україну. Українську кімнату приготовляла Мистецька Рада Комітету Українців Канади, відділ Торонто, головою якої є Оксана Бризгун - Соколик. Кімната естетична, елеґантна, ефектовна. Має дві картини Е. Козака, картину Галини Мазепи, Кераміку Слави Геруляк, ікону, дискретно прикрашена полтавськими вишивками, має чудову полтавську вазу зі соняшниками, під іконою дідух, на столі книш та пиріжки, і манекін в кольоритному полтавському строї.

З приємністю треба згадати, що та ж Мистецька Рада приготовила для С Е (Канадська Національна Виставка) малу „студійну кімнатку". Участь у цій виставі брало понад 30 національних груп. Український синьо - жовтий прапор висів коло прапора Совєтського Союзу, (поазбучне сусідство). Мистецька Рада дістала за приготовлення цієї кімнатки „за співпрацю і зовнішній вигляд" нагороду 500 долярів.

Н. Н.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

П'ЯТНИЦЯ,
9-го СІЧНЯ 1976 Р.

НЮАРК-ІРВІНҐТОН, Н. Дж. Місячні Збори Т-ва Зап. Січ 371 Відділу відбудуться о годині 7 веч. в залі УНДому в Ірвінґтоні. Просимо чл. вирівняти залеглі вкладки. — Стефанія Стеців, голова, Леся Назарук, касир, Ю. Баранюк, фін. секр.

СУБОТА,
10-го СІЧНЯ 1976 Р.

НЮАРК, Н. Дж. Річні Збори 133 Відд. ім. Б. Хмельницького в годині 7-ій веч. в шкільній залі УКЦеркви св. І. Хрестителя, при Сендфорд Аве. Проситься членів прибути та вирівняти вкладки. Управа.

НЕДІЛЯ,
11-го СІЧНЯ 1976 Р.

МОНЕОСЕН, Па. Місячні Збори 338 В. відбудуться в год. 1-ій по пол. в Українській залі на 2-ій вул., 213 Скупмекер Ев. Проситься членів прибути і вирівняти довги. Уряд на рік 1976 р. остався той сам. — Іван Р. Кудлик, предсідник, Микола Кущ, секретар.

ПАРМА, ОГАЙО. Річні Збори Т-ва Сокіл 336 В'д. о год. 1-й по пол. в школі св. Иосафата на Стейт Род. Проситься членів прибути і вислухати звіт за минулий 1975 і вибір нової управи на 1976 рік. — В. Шмагло, предсідник; Гр. Кісіль, секретар.

ЧЕСТЕР, Па. Управа 352-го Відд. ім. св. Арх. Михаїла, повідомляє, що о год. 12.15 пополудні у приміщенні Укр. Кат. Горожанського Клюбу при 2-ій та Турльов вулицях відбудуться Річні Збори Відділу. — Присутність обов'язкова.

За Управу:
Д. Паньків, голова
Я. Щербак, секретар

НЮАРК, Н. ДЖ. Річні Збори Т-ва ім. М. Грушевського Відд. 219 зараз по Службі Божій в залі Укр. Правосл. Церкви св. Вознесення при Ірвінґтон, Евеню в Мейплвуд, Н. Дж. Проситься всіх членів прибути. — М. Юров, секр. И. Воробець, предс.

РОЧЕСТЕР, Н.Й. Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, Від. 367, відбудуться о год. 1.30 по полудні в Укр.-Амер. Клюбі. Просим, членів явитися і вшанувати Покійних членів. По зборах Інстелейшен парті. — П. Дзюба, гол. М. Личак, касир, В. Попович секретар.

ДЕТРОЙТ, МИЧ. Місячні збори Б-ва св. Івана Хрестителя — Відд. 292-ий УНСоюзу о год. 1.30 по пол. в УНДомі. На 1976-ий рік вибрано Управу: Тимочко Т. предсідник, Моштук М. — заст., Рудницький О. рек. секр. Федик П. фін. сек. Ціко М. касир. Чистух С. оп. хворих. Контрольна Комісія: Калинич М. Кінаш М., Швед М. Делеґати до УНДому: Калинич М. Кінаш М., Терлецький 1.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — 36-ий Відділ УНСоюзу, Сестрицтво Пресвятої Богородиці, відбуде свої збори о год. 2-ій по полудні в приміщенні Українського Американського Клюбу при 292 Гадсон Евню. Проситься всіх Членок прибути на Збори та вирівняти належні вкладки. Вибір нової Управи,, опісля прийняття. — Стела Гошовська, Марія Ковальчук, Параска Демянів.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ

УНСоюзу!

ТАРЗАН, Ч. 7415. Кінь вбив гадюку

Кінські копита несамовито топтали плазуна... аж поки його гнучке тіло не лежало мертве...

...Тоді лагідним поштовхом кінь приводить свого приятеля до притомности... Що?.. Що сталося?

Хоробрий, хоробрий друже! Ти ризикував своїм життям у боротьбі з твоїм смертельним ворогом!